

Opfokzeugen | Varkenshouder moet zich meer tussen opfokzeugjes begeven en ze vaardigheden bijbrengen

Gelten fysiek én sociaal ontwikkelen

JOS THELOSEN

Opfokzeugen dienen op een breed front te worden voorbereid op de grote zeugenwereld. Fysiek moeten ze zich goed ontwikkelen: flexibel zijn en sterke botten hebben. Sociaal gedrag en aanpassingsvermogen zijn een kwestie van trainen en aandacht van de mens.

ACHTERGROND

Een optimale ontwikkeling van 'de jeugd' leidt tot zeugen die een langer en productiever leven hebben. Gezonde, flexibele, sociale en robuuste opfokzeugen met sterk beenwerk en een goed uier. Het gaat om het totaalplaatje en niet alleen om het gewicht en de leeftijd bij de eerste inseminatie of bij inzet in het kraamhok.

'Eigenlijk begint het al in de dracht. Als vitale en goed ontwikkelde fokgeltjes worden geboren en de zoog- en speenperiode zonder bijvoorbeeld diarreeproblemen doorkomen, is de basis goed', stelt Hans Gerrits van ABZ Diervoeding.

'Na spenen op zo'n 8 kilo moeten ze apart van andere biggen worden gehouden. Met opfokzeugenvoerders kun je gericht sturen op de ontwikkeling van botten, spieren, vruchtbaarheidsorganen én het maag-darmkanaal. Wegen zorgt voor extra inzicht in de ontwikkeling. Zo'n ideale situatie vergt ruimte en extra kosten, maar draagt gegarandeerd bij aan een duurzamere en productievere zeugenstapel.'

Veel varkenshouders besteden extra aandacht aan hun opfokzeugen.

Project moet twee producten opleveren

Het project 'Opfokzeugen in opleiding' is in 2016 gestart. In de projectgroep zitten: Wageningen Livestock Research (VIC Sterksel), De Varkenspraktijk, Topigs Norsvin, ABZ Diervoeding, Coppens Constructie en Stalinrichtingen, FarmResult, Varkess, maatschap Claessens en Nedap. Zij zetten zich in voor een optimale zeugenopfok. Goed ontwikkelde en

Hans Gerrits (links) en Arnold Veldman (rechts) trainen de gelten op VIC Sterksel.

Foto: John Claessens

gen. 'Toenemende schaalgrootte en aandacht voor gezondheid en welzijn jagen die ontwikkeling aan', stelt Arnold Veldman van Coppens Constructie en Stalinrichtingen.

'In bestaande situaties is het vaak schipperen met ruimtes, maar bij nieuwbouw investeren zeugenhouders in een optimale opvang - een quarantaine-unit - en aparte opfokruimtes en ideale looplijnen. Met trainingsruimtes zorgen

ze ervoor dat de overgang naar het groepshuisvestingssysteem zo soepel mogelijk verloopt.'

INDIVIDUELE VOEDING

Een ontwikkeling die volgens Veldman versterkt gaat doorzetten, is individuele voeding van jongere opfokzeugen. 'Door te weten wat hun groei en de voerconversie is, kun je als varkenshouder in de opfokfase extra selecteren op zeugen die efficiënt omgaan met voer. Vleesvarkens die een 0,1 lagere voerconversie hebben, leveren financieel flink wat voordeel op.'

Om deze data te kunnen verzamelen, investeren steeds meer varkenshouders in een PPT-unit (Varkens Prestatie Test) van Nedap. Zo'n unit om dieren te wegen en de individuele voeropname vast te stellen, is geschikt voor twaalf varkens en kost 7.000 tot 10.000 euro. 'Als

in de praktijk bij opfokzeugen een meetperiode van zes weken volstaat, verdient zo'n investering zich in ongeveer anderhalf jaar terug.'

Ook kan automatische groei-monitoring tijdens de eerste dracht volgens Veldman inzicht geven in een goed verloop van het socialiseren.

'Wegen zorgt voor extra inzicht in de ontwikkeling'

Bij het goed ontwikkelen van gelten draait het niet alleen om harde data en groeien volgens een curve. Ook de opleiding en training van de dieren zijn belangrijke ingrediënten. Opfokzeugjes leren al vanaf het spenen om te gaan met veranderingen in de omgeving.

Aanpassingsvermogen en sociaal gedrag zijn nauw met elkaar verweven. Door geltjes van meerdere tomen in de opfokhokken bij elkaar te zetten, leren ze al vroeg hoe het bepalen van de rangorde in groepen verloopt. Bij elke verplaatsing van opfokzeugen en het mengen van koppels leren ze daar beter mee omgaan.

'Ook zullen varkenshouders zich vaker tussen de dieren moeten begeven om een sociale band op te bouwen', stelt Veldman. 'Ze zullen dan niet zo snel ergens van schrikken.'

Gelten laten wennen aan de stal-inrichting en de verschillende technieken op een bedrijf maakt ook deel uit van de opleiding. Gerrits: 'Bijbrengen van technische vaardigheden die op het zeugenbedrijf nodig zijn, is een kwestie van trainen met de juiste faciliteiten.'

'Belang optimale opfok vaak een ondergeschoven kind'

JOS THELOSEN

Varkenshouder Patrick Claessens uit Veulen is sinds eind 2016 betrokken bij het project 'Opfokzeugen in opleiding'. Toen was de nieuwe stal voor 450 zeugen net klaar, maar ontbrak de 'geltenfocus' nog.

INTERVIEW

Hoe was de situatie voor 2016?

'Sinds 1998 voeren wij geen opfokzeugjes meer aan. We fokten ze zelf. De fokgelten groeiden anoniem op tussen de vleesvarkens. Als deze slachtrijp waren, werden de opfokzeugen van circa 120 kilo geselecteerd. De geschikte dieren gingen naar de zeugenstal. Dat was de praktijk tot 2015.'

Wat is er toen veranderd?

'We wilden na de uitbreiding naar een gesloten bedrijf met 450 zeugen doorgaan met eigen aanfok. Wel wilden we het niveau opkrikken: onze zeugenstapel een genetische impuls geven. In 2015 is daarop voorgesorteerd met de aankoop van zuivere lijn opfokzeugjes. Maar bij de bouwplannen zijn een optimale opfok en huisvesting van gelten nooit de hoogste prioriteit geweest.'

Een gemiste kans?

'Ja. Toen Nienke Dirx van VIC Sterksel mij vroeg als praktijkdeelnemer mee te doen in het opfokzeugenproject, zei ik meteen ja. Een kans die ik wel moest grijpen.

'Het belang van een optimale opfok blijkt door de nieuwste inzichten

steeds belangrijker, terwijl het in de praktijk vaak een ondergeschoven kind is. Zo ook bij onze bouwplannen destijds, maar ik wil binnen de bestaande mogelijkheden het beste eruit zien te halen.'

Welke stappen zijn gezet?

'Als eerste is de voerstrategie aangepast. Opfokzeugen krijgen na de

periode van onbeperkte voeding via brijbakken vanaf ongeveer 110 dagen een apart opfokzeugenvoer. Ook zijn we dieren steekproefsgewijs gaan wegen en sturen we op gewicht bij eerste inseminatie. Om een meer geleidelijke ontwikkeling van de opfokgelten te krijgen, zou het verstrekken van voer in lange troggen wat op kunnen leveren.

'Daarnaast hebben we twee vleesvarkensafdelingen herbestemd. We kunnen nu gericht aandacht geven aan de opfokzeugen, maar dieren van verschillende leeftijden in één ruimte is niet ideaal.

'Verder geven we ze boxentraining om het voerstation te leren kennen, voordat ze in een geltengroep komen.'

Patrick Claessens, varkenshouder in Veulen

Foto: De Smuitgeverij

Met het doorvoeren van praktisch haalbare verbeteringen bij de opfok verwachten wij duurzamere zeugen te krijgen.

Wat heeft het tot nu toe opgeleverd?

'Wij richten ons op haalbare aanpassingen binnen de mogelijkheden van ons bestaand varkensbedrijf. Het gemiddeld aantal levend geboren biggen bij de eerste worp is in anderhalf jaar tijd met meer dan anderhalve big gestegen. Maar over de duurzaamheid van de zeugen kan ik nog niets zeggen.'